

se zřekne; aby se povolilo žádané upuštění od řádného řízení, k tomu jsou zmocněny, nepřevyšuje-li obnos pokuty 10 zl., hlavní celní úřady a jim na roveň postavené důchodkové úřady (některým hlavním celním úřadům jsou poskytnuta větší oprávnění); jiné úřady důchodkové, nepřesahuje-li obnos pokuty 2 zl., úředníci zřízení mimo sídlo okresního úřadu k vyšetřování důchodkových přestupků, nepřekročuje-li pokuta 25 zl.; finanční okresní úřady, nepřesahuje-li obnos pokuty 200 zl.; ve všech ostatních případech zemský finanční úřad (§ 511 a 540 důch. zák. trest.). Nepovolí se upustiti od stihání, jde-li o důchodkový přestupek, na který ustanovuje zákon trest vězení nebo o značně přitěžující okolnosti nebo jsou-li takové okolnosti na snadě, z nichž lze souditi, že důchodkový přestupek nebyl úplně odhalen nebo je-li s jiným již spáchaným příbuzný (§ 545 důch. zák. trest.).

Tresty disciplinární viz Řízení disciplinární.

Tresty disciplinární železničních zřízenců.

Přímý dohled k železničním úředníkům i sluhům vykonávají ředitelství drah. Jestliť jejich povinností, aby hleděla, by veškerí úředníci i sluhové přesně se řídili svými instrukcemi, své povinnosti věrně plnili a náležitě dbali zákonných předpisů vydaných za účelem bezpečnosti a pořádku dopravy. Ředitelství odpovídají za plnění této povinnosti, majíce právo, aby ukládala úředníkům i sluhům, již porušují své povinnosti, podle příslušných služebních předpisů a instrukcí pořádkové a disciplinární tresty.

I. Druhy disciplinárních trestů.

Generální inspekce má zákonné právo, aby ukládala všem úředníkům i sluhům zřízeným u státních a soukromých drah (vyjímaje ředitele a členy ředitelstev) podle míry služebních přečinů za vinu jim kladených a to úředníkům a sluhům soukromých drah tresty pořádkové, úředníkům a sluhům státních drah tresty pořádkové i disciplinární.

1. Pořádkovými tresty jsou:

- a) Napomenutí, t. j. prosté připomenutí služebních povinností;
- b) pokárání, t. j. důrazná výtko pro vyskytnuvší se služební přečin, poukazujíc na zákonné následky opětovaného porušení povinností.

2. Disciplinárními tresty jsou:

- a) důtky, které vždy spojití jest s pohrozením přísnějšími tresty disciplinárními v případě opakování;
- b) peněžní pokuty až do výše služného nebo mzdy na měsíc;
- c) sesazení (suspense) se služby po dobu zahájeného disciplinárního neb u soudu trestního konaného vyšetřování a posléze
- d) propuštění ze služby. Na tento trest lze naléztí, ukázalo-li by se z vyšetřování, že vinník podle svých vědomostí nebo své duševní povahy nebo na základě často osvědčeného nedostatku žádoucí bedlivosti a náležité pozornosti k službě dopravní nehodí se buďto naprosto anebo k jistému oboru jejímu. Zřízenec dráhy bývá propuštěn ze služby buďsi na určitou dobu nebo na vždy a to buď vůbec nebo, co se týče zvláštního oboru zaměstnání, Vyloučí-li se dočasně, naznačtež se i podmínky, kterým musí dotyčný zřízenec dostáti pro případ, že by měl býti znovu ustanoven. Tresty jest vyměřovati podle přitěžujících a polehčujících okolností, se zřetelem na stupeň a druh služebního přečinu, na eventuelní opakování jeho, na větší nebo menší nebezpečí jím přivoděné nebo na velikost způsobené skutečné škody.

II. Příslušnost a řízení.

Aby ukládali tresty pořádkové, jakož i disciplinární, aby propouštěli ze služby personál hlídačský na drahách, k tomu jest zmocněn i předseda generální inspekce (generální inspektor), i exponovaní komisaři. Pouze předseda generální inspekce může naříditi, aby úředníci a ostatní personál sluhů byli ze služby odstraněni. Každý dotyčný trest musí býti ostatně vysloven po předcházejícím řádném vyhledávání a vyšetřování náležitě odůvodněným nálezem, který jest doručiti potrestanému v prvopisu a jeho představenému ředitelství v úředním opisu. Při takovém vyšetřování jsou povinni úřadové bezpečnostní a političtí, aby vydatně podporovali generální inspekci. Na všechny uvedené trestní nálezy možno stěžovati si u ministerstva železničního. Stížnost tuto jest podati nejdéle 14 dní po doručení nálezu a nemá odkladacího účinku při suspensi nebo propuštění ze služby. Každý přisouzený trest poznamená se ve kvalifikačních tabulkách, které se vedou o železničních úřednících a sluzích. Ředitelství státních rovněž i soukromých drah jsou povinna, aby vykonávala trestní nálezy vynesené generální inspekci. Na ředitelstva státních a soukromých drah může zakročiti jen ministerstvo železniční jmenovanými disciplinárními tresty a u soukromých drah může nadto vinné členy společnosti soukromé dráhy dokonce příslušným úřadem k zákonnému potrestání pohnati. Také mají místodržitelství právo, aby usnesouce se ve sborech (kollegialně), přidržovala podniky soukromých drah peněžními pokutami od 100 do 2000 zl. nebo jinými zákonnými prostředky, by splnily v ustanovené lhůtě povinnosti týkající se bezpečnosti a pořádku. Vyměřené pokuty vymáhají po marném vypršení lhůty místodržitelství. Kdyby se ocitly prostředky dráhy a dopravy v takovém stavu, který by ohrožoval bezpečné užívání a bezpečnou dopravu, jest oprávněno ministerstvo železniční, aby zastavilo dopravu po celé dráze nebo po příslušných jednotlivých tratích a je-li nutno, by působilo na opravu jich státem na náklad podniku. Všecky peněžní pokuty uložené pořadem disciplinárním propadají ve prospěch pensijního fondu dotyčného železničního podniku a není-li takového pensijního fondu, jestliže platí soukromý podnik sám pokutu, ve prospěch chudinského fondu místa neb obce, kde má odsouzený své bydliště. Provinil-li by se zřízenec dráhy co do železniční dopravy skutkem neb opomenutím trestným podle všeobecných trestních zákonů, stihne ho také trest stanovený v zákonech trestních, který vysloví příslušný soud trestní. V takovém případě nezávisí sice disciplinární řízení na úředním jednání trestního soudu a provede se i po eventuálním osvobodovacím nálezu jeho; přisouzený trest disciplinární však (vyjímaje snad již dříve nutné propuštění ze služby) vykoná se teprve po skončeném úředním jednání trestním a tolikéž při výkonu tohoto disciplinárního trestu vezme se náležité zřetí k nálezu trestnímu soudem trestním vynesnému. Skončení úředního jednání trestního jest vyčkati nikoli k vůli výměře, nýbrž jediné k vůli výkonu disciplinárních trestů (§§ 71, 72, 79 až 87 železnič. řádu doprav. ze dne 16. listopadu 1851 č. 1 ř. z.).

III. P r a k s e n á l e z o v á.

Výkon disciplinární moci železničních ředitelstev jest úplně neodvislým na výkonu státního úřadu trestního soudce (rozh. nejv. soudu ze dne 17. listopadu 1887 č. 12.788). Výkon disciplinární moci železničními správami jest povahy veřejnoprávní a vymyká se tudíž z přezkoumání soud-

niho. Nemůže tedy soud ani tehdy, zjistí-li během procesu proti společnosti dráhy nedostatky disciplinárního řízení, k této okolnosti přihlížeti (rozh. nejv. soudu ze dne 11. října 1888 č. 10.767). V disciplinárních záležitostech zřízenců podniku soukromé dráhy mají strany právo stěžovati si na železniční ministerstvo jen do nálezů generální inspekce rakouských drah, avšak nikoli též do trestního nařízení ředitelství dráhy; není úkolem úřadů správních, aby poskytovaly osobám, jež jsou v soukromoprávním svazku služebním, ochrany a pomoci vůči jich službodárcům. Při otázce, je-li v daném případě vůbec příslušnost správních úřadův odůvodněna, má vždy nadřízený úřad právo, aby dbal zákonité příslušnosti z úřední povinnosti (rozh. správ. soudu ze dne 9. října 1890 č. 3098).

Soudní úřady nejsou povolány, by přezkoumávaly disciplinární nálezy železničními správami na jich zřízence vynesené. Také zřízenec dráhy disciplinární cestou propuštěný má nárok, aby se mu vydalo služební vysvědčení za trvání jeho služební doby a o jeho upotřebitelnosti. Příslušní jsou soudové, by o tom rozhodovali. Vydání vysvědčení nelze učiniti závislým na předchozím zapravení pohledávky, železniční správě prý příslušející proti zřízenci (rozh. nejv. soudu ze dne 13. října 1891 č. 6783).

Tresty důchodkové viz P ř e s t u p k y d ů c h o d k o v é a Z á k o n t r e s t n í d ů c h o d k o v ý.

Trh čili koupě (Smlouva trhová).

O trhu jedná jednak obecný občanský zákonník, jednak zákonník obchodní. Onen vřadí trh mezi smlouvy jakožto smlouvu trhovou ve 24. hlavě II. dílu o. o. z. (§§ 1053—1089), tento pokládá trh za obchod ve 2. titulu IV. knihy obch. z. (čl. 337—359).

A. Trh v právu občanském.

I. Pojem a právní povaha trhové smlouvy.

Trh jest smlouva, kterou předává se jistá věc (předmět trhu) jinému za určitou summu peněz (trhovou cenu) (§ 1053 o. o. z.). Trh liší se od směny (viz čl. Směna) tím, že při této předává se smlouvou věc za jinou věc (§ 1045 o. o. z.). Trhová smlouva i směna jsou smlouvy na základě shodné vůle uzavřené (smlouvy konsensuální). Jsou tudíž obě tituly pro nabytí vlastnictví. Vlastnictví nabývá se teprve odevzdáním předmětu trhového. Až do odevzdání podrží vlastnictví prodatel (§ 1053 o. o. z.); prodá-li tudíž prodatel a odevzdá-li zároveň již prve prodaný předmět někomu třetímu, přechází na tohoto vlastnictví (§§ 430 a 440 o. o. z.) a dřívější kupce má toliko na svého smluvníka právo na náhradu škody. Před odevzdáním nevzchází kupci ze smlouvy trhové ještě žádné věcné právo ku koupené věci, nýbrž on nabývá toliko osobního práva, aby mu koupený předmět byl odevzdán, splní-li smluvené podmínky. Toto právo z koupě může od kupce, jako zcizitelné právo (§ 1393 o. o. z.) třetí osobě býti postoupeno a může též dle § 448 o. o. z. v zástavu býti dáno, jakož i do kněh vloženo (roz. nejv. s. sb. »Gl. U.« č. 1575). Vkladem do kněh nezmění se právo to ve právo věcné, nýbrž docílí se pouze toho, že může býti též vůči příštímu držiteli vykonáno (§§ 1070 a 1095 o. o. z.).

II. Náležitosti trhové smlouvy jsou:

1. Svolení kupujícího i prodatele, které dle smluvních zásad posuzovati dlužno (§§ 861, 869 o. o. z. a j.). Viz čl. Smlouvy.